

Konsultationsrapport

om Sveriges implementering
av FN:s säkerhetsrådsresolution

1325

 och agendan
för kvinnor, fred
och säkerhet

INTERNATIONELLA KVINNOFÖRBUNDET
FÖR FRED OCH FRIHET



Konsultationsrapport

om Sveriges implementering
av FN:s säkerhetsrådsresolution

1325

och agendan
för kvinnor, fred
och säkerhet

Publicerad av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet (IKFF)
med stöd av Utrikesdepartementet.



Stockholm, Sverige, 2014
Författare: Sofia Tuvestad
Layout: E&G Design
Ansvarig utgivare: Ylva Bergman

Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet är den svenska sektionen av den internationella fredsorganisationen Women's International League for Peace and Freedom (WILPF). WILPF finns i över 30 länder över hela världen och har internationella kontor i Genève och New York. Sedan 1915 arbetar vi för hållbar fred och säkerhet genom nedrustning och kvinnors deltagande i fredsprocesser och säkerhetspolitik.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING OCH BESKRIVNING AV PROCESSEN	4
SAMMANFATTNING	5
Form och styrning	5
Konfliktanalys och insatser	6
Kvinnors makt och deltagande	7
Skydd och säkerhet	7
Fokus på förebyggande	7
Forskning om 1325-agendan	8
REKOMMENDATIONER	9
Handlingsplanens form och ramverk	9
1 Handlingsplanens bakgrund och analys	9
2 Centrala begrepp och definitioner	10
Styrning och ansvar	10
3 Styrning gentemot myndigheter	10
4 Operationalisering av 1325-agendan	11
5 Rapportering och uppföljning	11
6 1325-agendan i politisk och diplomatisk verksamhet	12
Implementering av 1325-agendan i verksamheten i Sverige	12
7 Utbildningsinsatser	12
8 Forskning om 1325-agendan	13
Implementering av 1325-agendan i internationell verksamhet	13
9 Genusmedvetenhet i konflikt- och kontextanalyser	13
10 Genusmedvetenhet och jämställdhet i internationella insatser	14
11 Kvinnors makt och deltagande	15
12 Humanitär verksamhet	16
13 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)	17
14 Förebyggande av sexualiserat och genusrelaterat våld (SGBV)	17
15 Motverkande av straffrihet för SGBV och stöd till överlevare	18
16 Samarbete med civila samhällets organisationer (CSOs)	19
17 Genusmedvetet konfliktförebyggande	20
Bilaga: Deltagarförteckning	22

Inledning och beskrivning av processen

Den här rapporten sammanfattar rekommendationer från fem konsultationer om Sveriges implementering av säkerhetsrådsresolution 1325 (2000) och den fortsatta agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Konsultationerna ägde rum under perioden maj – november 2014. Syftet med konsultationerna har varit att inleda en inkluderande och transparent process för arbetet med en ny svensk handlingsplan för implementering av 1325-agenan. Utöver konsultationerna genomförs bland annat en större utvärdering.

De fyra första mötena arrangerades i samarbete mellan Utrikesdepartementet (UD) och Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet (IKFF), och det femte och sista arrangerades av UD. Fyra av mötena ägde rum i Stockholm, och ett i New York. Vid ett av mötena i Stockholm, samt vid mötet i New York, deltog representanter från freds- och jämställdhetsorganisationer i konflikt- och postkonfliktländer. Till konsultationerna i Stockholm bjöd UD och IKFF in riksdagsledamöter och partiorganisationer, representanter från relevanta departement inom regeringskansliet (RK) samt utförrmyndigheter, forskare, och representanter från organisationer i det civila samhället (CSOs). Se bilaga 1 för deltagarförteckning. I rapporten finns även rekommendationer som inhämtats av IKFF med flera vid Global Summit to End Sexual Violence in Conflict som den brittiska regeringen arrangerade i juni 2014.

Konsultationerna har behandlat följande teman: skydd och säkerhet; deltagande; samt förebyggande av vapnad konflikt och genusrelaterat våld. I flera fall handlar rekommendationerna om att fortsätta och förstärka redan existerande verksamhet. Rekommendationerna rör olika nivåer; Sveriges verksamhet på hemmaplan, arbetet i Sveriges samarbetsländer, samt det regionala och internationella samarbetet. Delarna om den internationella verksamheten berör såväl resursfördelning som politiska prioriteringar och målsättningar.

Sedan resolution 1325 har säkerhetsrådet antagit ytterligare sex resolutioner på temat: 1820 (2008); 1888 (2009); 1889 (2009); 1960 (2010); 2106 (2013); och 2122 (2013). Efterföljande resolutioner har delvis introducerat nya områden och starkare skrivningar, rapporten använder uttrycket "1325-agenan" för att fånga in detta.

Notera att även om den tänkta slutprodukten här beskrivs som en handlingsplan - utifrån nu gällande modell - kommer den fortsatta processen under 2015 att behöva bestämma vilket slags dokument som ska tas fram (handlingsplan, strategi, eller annan form). Denna diskussion är central och relaterar inte minst till styrningen av myndigheter, varför såväl utförrmyndigheter som CSOs och andra relevanta parter bör inkluderas i dialogen kring detta framöver. Det viktiga är att dokumentets innehåll tydligt definieras som bindande för alla relevanta parter och att det operationaliserar 1325-agenan. Vidare vad gäller det fortsatta arbetet har en del föreslagit att en "task force" etableras med representanter från RK, utförrmyndigheter och CSOs, i syfte att bibehålla transparens och en inkluderande dialog kring utformandet av den nya handlingsplanen.

Rekommendationerna i denna rapport har formulerats på basis av anteckningar från konsultationerna, efter det att anteckningarna har sänts ut till alla inbjudna för kommentarer. Även denna slutrapport har gått ut på remiss.

Observera att följande *inte* ska läsas som rekommendationer vilka samtliga deltagare ställt sig bakom. Rapporten utgör en sammanfattning av de analyser och förslag som framförts från olika representanter och perspektiv under processens gång.

Sammanfattning

Konsultationsdiskussionerna och de kommentarer som inkommit under remissrundorna har nedan sammanfattats i 17 punkter som delats in i fyra kategorier:

Handlingsplanens form och ramverk:

1. Handlingsplanens bakgrund och analys
2. Centrala begrepp och definitioner

Styrning och ansvar:

3. Styrning gentemot myndigheter
4. Operationalisering av 1325-agendan
5. Rapportering och uppföljning
6. 1325-agendan i politisk och diplomatisk verksamhet

Implementering av 1325-agendan i verksamheten i Sverige

7. Utbildningsinsatser
8. Forskning om 1325-agendan

Implementering av 1325-agendan i internationell verksamhet:

9. Genusmedvetenhet i konflikt- och kontextanalyser
10. Genusmedvetenhet och jämställdhet i internationella insatser
11. Kvinnors makt och deltagande
12. Humanitär verksamhet
13. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)
14. Förebyggande av sexualiserat och genusrelaterat våld (SGBV)
15. Motverkande av straffrihet för SGBV och stöd till överlevare
16. Samarbete med civila samhällets organisationer (CSOs)
17. Genusmedvetet konfliktförebyggande
 - a. Genus och early warning/early reaction
 - b. Genusmedvetenhet i säkerhetssektorreform (SSR) och Disarmament, Demobilisation and Reintegration (DDR)

Nedan följer en sammanfattning av rapporten.

Form och styrning

Den nya handlingsplanen bör inledas med en bakgrund som tydliggör dokumentets roll och vilka det berör, samt ger en introduktion till relevant bakgrund inom internationell rätt och kopplingen mellan genusrelation/normer och konflikt. Denna del bör även ur ett nytto- och riskperspektiv förklara varför 1325-agendan ska implementeras som del i Sveriges politik för hållbar fred och säkerhet. Vidare bör handlingsplanen diskutera hur centrala begrepp inom 1325-agendan så som "skydd" och "säkerhet" kan definieras, i koppling till existerande policys och operationaliseringar.

Det finns en stor efterfrågan på tydligare styrning och operationalisering av 1325-agendan. RK:s verksamhet i form av styrning, budgetering, etc. bör omfattas av handlingsplanen som ett sätt att stärka implementeringen. Utrikesdepartementet (UD), Justitiedepartementet (JU) och Försvarsdepartementet (FÖ) ska samarbeta systematiskt kring frågorna och föra in handlingsplanen i alla relevanta styrdokument, så som i policys, instruktioner, regleringsbrev och i andra instruktioner inklusive till ambassader. Skrivningarna ska

vara tydligt operationaliserade och kopplade mot målen för styrdokument. Det har funnits olika synpunkter hos konsultationsdeltagarna vad gäller hur detaljerad handlingsplanen bör vara – det finns definitivt ett behov av ökad operationalisering, men detta måste balanseras mot utövarmyndigheternas roll och möjlighet att använda sin expertis.

Åtterrapporering och uppföljning av implementeringsarbetet behöver förstärkas. Den nuvarande indikatorrapporten har fått kritik för att vara ett trubbigt instrument och rapporteringen har i vissa fall också saknat förankring i styrningen. Myndigheternas rapportering om 1325-implementering bör vävas in i all annan resultat- och verksamhetsrapportering, vilket också skulle öka ägarskapet och synligheten i hela myndigheten. Vidare rekommenderas att RK rapporterar till riksdagen på årlig basis om implementeringsarbete, då departementen har lika mycket ansvar som utförarmyndigheterna att implementera 1325-agendan.

Många har framhållit behovet av ökade utbildningsinsatser i form av obligatoriska kapacitetsutvecklande pass om 1325-implementering på relevanta departement och myndigheter. Utbildningarna måste svara mot mottagarens behov och arbetsuppgifter då enbart generell utbildning i standardiserade pass i värsta fall kan motverka implementering genom att informationen upplevs som skild från övrig verksamhet. I relation till detta föreslår rapporten också att kunskaper och erfarenheter som utsänd personal vunnit gällande 1325-implementering bättre tas tillvara och förs vidare efter hemkomst. Det bör överlag etableras bättre rutiner för dokumentation och utbyte av resultat och lärdomar mellan olika myndigheter och RK.

Liksom nämnts ovan har det vid flera tillfällen framförts att den nya handlingsplanen bör omfatta RK:s roll och ansvar i att implementera 1325-agendan. Detta handlar dels om styrning, och dels om att RK ska verka för mainstreaming av 1325-agendan och ett genusperspektiv i tolkning och tillämpning av existerande IHR och MR i anslutning till väpnade konflikter. Kopplat till detta bör handlingsplanen tydligare än idag anknyta till globala processer och instrument, så som de globala indikatorerna för implementering av 1325-agendan samt kommande High-level Review och Global Study om 1325-agendan (2015).

Konfliktanalys och insatser

Genuskänsliga konflikt- och kontextanalyser är en förutsättning för effektiv 1325-implementering. Handlingsplanen bör ange att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i konfliktanalyser för att öka förståelsen av hur en viss konflikt påverkar kvinnor, flickor, män och pojkar på olika sätt. Kvinnor och flickor ska i detta arbete inte bara som offer utan som aktörer, och arbetet bör även inbegripa analys kring ”violent masculinities”.

Rapporten innehåller en rad rekommendationer om ökad genusmedvetenhet i internationella insatser. Den del av planeringsfasen för militära insatser som ägs nationellt måste inbegripa genusperspektiv redan under övningar och i informationsinhämtning. En grundlig kontext- och konfliktanalys ska genomföras med tydligt genusfokus (se ovan) och allt arbete med att stödja eller driva slutförandet av insatser måste inkludera en exit-strategi som inkluderar samarbetspartners säkerhetssituation. Sverige bör driva på för att 1325-agendan integreras i insatsers verksamhet i form av konkreta mål kopplade till mandatet och under den högsta ledningens ansvar. Det behövs till exempel krav på genusmedveteten rapportering med specifik genusuppdelad information, samt konkreta verktyg, så som handbok för hur utsänd personal ska analysera situationer på plats för att kunna identifiera om sexualiserat våldsbrott har begåtts. Sverige bör verka för bättre 1325-utbildning på plats, som leds av till exempel FN om missionen är FN-ledd.

Genderexpertis, så som genusrådgivare och Gender Focal Points, ska finnas i varje internationell insats som ägs av en myndighet. Expertisen ska inkluderas från insatsens start med formaliserat stöd från insatsens ledning gällande mandat och positionen bör inte ”dubbelhättas” (så som att personen har ansvar för till exempel Human Rights & Gender).

Kvinnors makt och deltagande

Konsultationerna har berört hur Sverige kan fortsätta och stärka arbetet för att öka kvinnors och kvinno-
rättsorganisationers deltagande och makt. Sverige bör bland annat fortsätta stödja projekt och program för
att öka kvinnors deltagande i politiska val som kandidater och främja deltagande av kvinnor som arbetar
inom existerande politiska strukturer i konflikt- och postkonfliktländer. Att öka flickors och kvinnors delta-
gande är en helt central del i arbetet för att stärka deras säkerhet, och här lyfter rapporten fram en rad vik-
tiga faktorer så som: skifta fokus från en syn på kvinnor och flickor som offer till att dessa ses som aktörer;
sätt kvinnors och flickors ekonomiska aktörskap och egenmakt samt politiska deltagande och inflytande i
centrum; stärk kvinnors och flickors fysiska integritet och rätt att bestämma över sin egen kropp. Sverige
bör vidare sträva efter att nominera fler kvinnor till de internationella organen och kräva att de internatio-
nella organisationer som Sverige är givare till aktivt arbetar internt med jämställdhetsintegrering.

Svensk utsänd personal, inklusive på ambassader/delegationer, bör samverka med lokala kvinno-
rättsaktivister och CSOs. Dels för informationsinhämtning, och dels genom att utsänd/utstationerad personal strä-
var efter att stärka CSOs inflytande, till exempel genom att föreslå att CSO-representanter blir inbjudna till
paneler och möten av relevans. Inför samarbete med CSOs måste riskanalyser göras, eftersom samverkan
kan öka hoten mot organisationer och aktivister. Regionala samarbetsprojekt bör främjas. Det ekonomiska
stödet bör i ökad utsträckning fördelas i form av kärnstöd och längre projekt för att möjliggöra bättre håll-
barhet och, kopplat till detta, minska risken för utbrändhet bland kvinno-
rättsaktivister.

Skydd och säkerhet

Vidare vad gäller arbetet för flickors och kvinnors säkerhet bör det klargöras i handlingsplanen att
1325-agendan omfattar olika typer av SGBV (sexualiserat och genusrelaterat våld), även det som sker i hem-
met. Arbetet mot SGBV bör i största möjliga mån ske i samverkan/genom konsultationer med kvinnoorga-
nisationer i respektive land och även involvera män och pojkar, inte bara som förövare utan även som offer
och förändringsaktörer.

Att motverka straffriheten för SGBV är en central fråga i 1325-agendan, och här rekommenderar rapporten
bland annat att det bilaterala parlamentariska samarbetet stärks gentemot aktuella länder, för att verka för
mer långsiktiga förändringar i "the mindset" bland lagstiftare. Sverige bör vidare aktivt motverka amnestier
för SGBV vid vapenstillestånd och fredsavtal, till exempel genom stöd till program som syftar till att stödja
överlevare och skipa rättvisa. Det finns ett stort behov av stöd för Rule of Law Reform för att ställa förövare
av SGBV inför rätta, och Sverige kan bidra i större utsträckning till exempel genom utbyten och utbildning
etc. Rapporten har flera rekommendationer om hur Sverige kan stärka polisarbetet och det bredare rättsvä-
sendet i det internationella arbetet genom teknisk expertis, utbildning, och så vidare.

I koppling till det humanitära biståndets roll i 1325-arbetet bör Sverige i internationella forum och bila-
terala kontakter adressera den amerikanska biståndspolicy som anger att amerikanskt bistånd inte får
användas till att informera om eller genomföra abort. Policyn påverkar i princip alla humanitära aktörer
inbegripet EU och Sverige. Sverige ska tydligt ta ställning för att rätten till abort efter att ha blivit utsatt för
våldtäkt som del av krigföring ska ses som inkluderad i rätten till vård efter tortyr. Vidare bör SRHR-aspekter
på 1325-agendan finnas med i förberedande utbildning inför utlandsuppdrag.

Fokus på förebyggande

Den nya handlingsplanen bör ta ett tydligare förebyggande perspektiv än den nuvarande. En starkt för-
ståelse av genus och konfliktodynamik kan kasta ljus på indikatorer som annars inte hade upptäckts, till
exempel kring hur patriarkala genusnormer kan underblåsa våld och konflikter – i synnerhet i samhällen

där mansnormen är militariserad. Bland rekommendationerna finns till exempel att Sverige bör etablera en Rapid Reaction Force med specifik kompetens inom medling, fredsbyggande och 1325-agendan, som kan sändas ut med kort varsel. I fält ska aktivister och CSOs inkluderas i informationsinsamling om tidiga varningssignaler, då dessa utgör viktiga men alltför ofta outnyttjade informationskällor. Deras deltagande i formulering och genomförande av respons på konfliktrisk bör främjas.

Som del i det förebyggande arbetet bör Sverige arbeta aktivt för att motverka vapenspridning inom länder och över nationsgränser, bland annat genom att ge politiskt och ekonomiskt stöd till implementeringen av Arms Trade Treaty samt stödja organisationer i civilsamhället som arbetar med detta utifrån 1325-perspektiv. I DDR- och SSR-insatser ska Sverige driva på för att lokala specialister deltar redan i planeringsfasen, inbegripet representanter från CSOs.

Forskning om 1325-agendan

Slutligen efterlyser rapporten mer resurser till forskning om 1325-agendan och dess implementering. Det saknas idag kontinuerlig kompetensuppbyggnad inom 1325. Det är viktigt att stödja forskning över en längre tidsperiod, samt att stödja forskningssamverkan. Forskningsbehoven är stora, både vad gäller kvinnors deltagande i fredsprocesser och hot mot kvinnors säkerhet så som samband mellan vapenspridning och SGBV. Det behövs överlag mer forskning som använder sig av könsuppdelad statistik och har fokus på genusrelaterade faktorer för att förstå uppkomsten och lösningen av väpnad konflikt, exempelvis vad gäller möjligt samband mellan ökande SGBV och ökad risk för väpnad konflikt. Analys och forskning om HBTQ-personers rättigheter och säkerhet bör också främjas, särskilt vad gäller möjliga samband mellan inskränkta rättigheter/ökade hot och ökad risk för väpnad konflikt.

Rekommendationer

Rekommendationerna nedan har formulerats på basis av anteckningar från konsultationerna. Såväl anteckningarna som denna slutrapport har gått ut på remiss till samtliga inbjudna. Rekommendationerna rör Sveriges verksamhet på hemmaplan, arbetet i Sveriges samarbetsländer, samt det regionala och internationella samarbetet. Liksom nämnts i inledningen ska nedanstående inte läsas som rekommendationer vilka samtliga deltagare ställt sig bakom, utan som en sammanfattning av de förslag som framförts från olika representanter/organisationer under processens gång.

Handlingsplanens form och ramverk

1 HANDLINGSPLANENS BAKGRUND OCH ANALYS

Handlingsplanen bör inledas med en bakgrund som tydliggör att implementering av 1325-agendan är en prioriterad fråga som ska behandlas därefter av alla relevanta aktörer och institutioner. Följande rekommendationer har framförts för denna del:

- Klargör handlingsplanens funktion och status, samt vilka som är skyldiga att följa handlingsplanen och varför.
- Inkludera ett rättighetsperspektiv som beskriver relevant bakgrund inom internationell rätt (MR-rätt, IHR, Kvinnokonventionen (CEDAW) och Pekingplattformen, och så vidare).
- Inkludera ett humanitärt perspektiv, samt ett risk- och nyttoperspektiv som tydligt förklarar vilka konsekvenserna blir av ojämställdhet inom freds- och säkerhetspolitiskt arbete, inom det humanitära biståndet samt inom det långsiktiga utvecklingssamarbetet.¹
- Klargör att implementeringen av 1325-agendan kräver integrering av flera politikområden och arbets sätt som överbygger uppdelningen i traditionell, militär säkerhet och frågor som rör mänsklig säkerhet.
- Redogör för kopplingen genus – konflikt: Många gånger är dynamiken bakom konflikter genuskodad, till exempel kan gamla traditioner, byggda på könsroller, skapa konflikter eller motsättningar i samhällen. Klargör att ett genusperspektiv behövs för att förstå och lösa konflikter.
- Klargör att arbetet handlar om att förändra destruktiva genusrelationer, normer och maktstrukturer som rör både kvinnor och män (eller feminitet/maskulinitet)² och som är socialt konstruerade. Kvinnor och andra som utsätts för sexualiserat och genusrelaterat våld (SGBV) är inte mer sårbara än andra grupper i samhället – de är mer drabbade/utsatta på grund våldets natur. Inte heller är kvinnor i någon essentialistisk mening mer kompetenta inom fredsbyggande och motverkande av våld. Kvinnors erfarenheter och den roll som kvinnor tilldelas som samhällsbärare i konfliktdrabbade samhällen gör att de har unika erfarenheter som kan stärka fredsbyggandet.
- Flera deltagare har framfört att handlingsplanen i introduktion, analys och operativa paragrafer explicit bör klargöra att ett feministiskt perspektiv – och inte enbart ett genusperspektiv - ska anläggas i implementeringen av 1325-agendan.
- Ett intersektionellt perspektiv bör inkluderas, som tydliggör till exempel att kvinnor upplever olika former av säkerhetshot och hinder för deltagande beroende på en rad förhållanden utöver könstillhörighet och normer kring kön, så som etnisk tillhörighet, ålder eller sexuell läggning. Denna medvetenhet ska finnas med i allt arbete, inklusive i utbildningar.

1 Till exempel arbetar Försvarmakten med olika perspektiv på jämställdhet; rättviseperspektivet, nyttoperspektivet och ett tredje perspektiv som man valt att ytterligare använda sig av beträffande insatsverksamhet: operativ effekt-perspektivet.

2 Till exempel är Sida den största givaren till det globala nätverket Men Engage med verksamhet i bland andra DR Kongo. Arbetet kring "violent masculinities" är av stort strategiskt värde och detta perspektiv bör finnas med i handlingsplanen. Polisen har också framhållit att destruktiva normer och beteenden kopplade till män och maskulinitet utgör en av grundorsakerna till ojämställdhet och att handlingsplanen bör rikta in verksamhet mot detta. Samtidigt har Kvinna till Kvinna kommenterat att stödet till arbete med "violent masculinities" inte får ske på bekostnad av minskade resurser till kvinnors organisering, då detta fortsatt är helt avgörande för förändring. Forskning visar bland annat att graden av kvinnors organisering är den starkaste kopplingen till nivån på lagstiftning mot våld mot kvinnor, se till exempel *The Civic Origins of Progressive Policy Change: Combating Violence against Women in Global Perspective, 1975–2005* av Mala Htun och S. Laurel Weldon i *American Political Science Review* Vol. 106, No. 3, 2012.

2 CENTRALA BEGREPP OCH DEFINITIONER

För att göra handlingsplanen mer användbar samt tydligare knyta an till andra relevanta policys och strategier bör centrala begrepp som "skydd", "säkerhet", "deltagande" och "förebyggande" definieras, eller i alla fall diskuteras på ett sätt som ger vägledning för implementering. Det kan även klargöras vilka innebörder som är relevanta för olika myndigheter, med utgångspunkt i existerande operationaliseringar.

Denna del kan knyta an till existerande styrdokument och policys, till exempel definitionen av skyddsinsatser i *Rädda liv och lindra nöd – Policy för Sveriges humanitära bistånd 2010–2016* (Utrikesdepartementet), som bland annat inkluderar rätten till värdighet och fysisk säkerhet, inklusive rätten till frihet från våld inbegripet sexuellt våld. Det bör här även anges i handlingsplanen att 1325-implementering ska inbegripa skyddsinsatser mot SGBV både i och utanför hemmet. Det har vid upprepade tillfällen understrukits att idén om mänsklig säkerhet bör vara central i handlingsplan och implementering. Även här finns operationaliseringar att utgå från som relaterar till 1325-agendan, till exempel i *Biståndspolitisk plattform* (Skr.2013/14:131) under delmål fem om värnad mänsklig säkerhet och frihet från våld, och i *Resultatstrategi för globala insatser för mänsklig säkerhet 2014-2017*.³

Styrning och ansvar

3 STYRNING GENTEMOT MYNDIGHETER

För att bli effektivt behöver arbetet med 1325-agendan vara specifikt och konkret, samt relatera direkt till existerande arbete med fred och säkerhet. Den nya handlingsplanen behöver fungera bättre som ett instrument som operationaliserar 1325-agendan – det finns för mycket utrymme för tolkning i nuvarande handlingsplan. Till exempel har Sida under konsultationsprocessen framhållit att kopplingen mellan handlingsplan och resultatstrategier bör tydliggöras.

För att säkerställa att implementeringen av 1325 inte nedprioriteras i myndigheternas egen budgetplanering bör uppgifterna tydliggöras och efterfrågas i såväl instruktioner som regleringsbrev. Det krävs ökad tydlighet kring var ansvaret ligger för genomförandet. Det skapar svårigheter om ansvaret läggs ut på de som ska implementera politiken utan tillräcklig eller specifik budget och instruktioner, varför RK:s verksamhet i form av styrning, budgetering, etc. bör omfattas av handlingsplanen. Följande rekommendationer har framförts angående styrning:

- Handlingsplanen bör fastslå att ansvaret för implementering ligger både hos utförarmyndigheter och hos RK, samt tydliggöra ansvarsfördelningen mellan departement och utförarmyndigheter. Detta gäller UD, FÖ, JU och andra departement med ansvarsområden där 1325-agendan ska implementeras (exempelvis Utbildningsdepartementet i koppling till FHS, och Socialdepartementets jämställdhetsminister i koppling till jämställdhetsarbete och jämställdhetsintegrering hos relevanta myndigheter).
- UD, JU, och FÖ ska samarbeta systematiskt kring frågorna och föra in 1325-agendan i operationaliserad form i alla relevanta styrdokument så som instruktioner, regleringsbrev, landstrategier för biståndssamarbetet, och i resultatstrategier gällande utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd.
- I ovanstående är det viktigt att formuleringarna inte resulterar i att 1325-agendan och relaterade policys marginaliseras genom att signaleffekten blir att det rör sig om ett separat område skilt från ordinarie verksamhet för fred och säkerhet. Det får inte bli en "add-on" i till exempel resultatstrategierna för Sida. För att undvika marginalisering och främja integrering i ordinarie verksamhet bör skrivningarna vara tydligt kopplade mot målen för styrdokumentet.
- Ett förslag är att även inrätta en ambassadör för kvinnor, fred och säkerhet inom RK för att stärka samordningen och höja Sveriges profil i frågan. Den rollen skulle i så fall fungera som ett stöd till större pågående processer inom fred och säkerhet.

³ Se *Biståndspolitisk plattform* s. 35-37, samt *Resultatstrategi för globala insatser för mänsklig säkerhet 2014-2017* s. 1-2.

4 OPERATIONALISERING AV 1325-AGENDAN

Liksom nämnts ovan finns en stor efterfrågan på ökad tydlighet och operationalisering i styrningen av 1325-implementeringen. Det finns dock olika synsätt vad gäller hur specifik och omfattande själva handlingsplanen bör vara. Medan en del förespråkat att mycket konkreta instruktioner med hög detaljnivå skrivs in i handlingsplanen, har andra belyst risken för att detta skulle frånta utförarmyndigheterna möjligheten att använda sin expertis inom ramen för styrdokument. Denna diskussion behöver fortsätta under processens gång. Följande rekommendationer har framförts på detta område:

- Handlingsplanen bör innehålla specifika och konkreta skrivningar på varje tema, som syftar till operationalisering. Vissa förespråkar en högre detaljnivå med matriser under respektive pelare (skydd, deltagande, förebyggande och relief/recovery) som kopplar varje mål till konkreta aktiviteter, ansvarig myndighet, budget, utvärderingsmetod, samt till indikatorer. Alla indikatorer ska då vara kopplade till aktiviteter och mål, och i detta avseende är det inte tillräckligt att vissa mål har indikatorer vilka enbart mäter utbetalda medel.⁴
- Liksom nämnts ovan har det samtidigt lyfts fram att en alltför detaljerad handlingsplan kan frånta myndigheterna möjlighet att använda sin expertis inom ramen för styrdokument. Här finns alltså olika perspektiv och åsikter inom konsultationsgruppen. Vad gäller specificerade budgetramar har myndighetsrepresentanter kommenterat att dessa då bör vara relaterade till existerande budgetramar för verksamheten för att motverka risken för marginalisering där arbetet försiggår skilt från ordinarie verksamhet.
- Handlingsplanen bör sätta tydliga och tidsbegränsade mål, delmål, och en prioriteringsordning för åtgärder. Deadlines är viktiga för att skapa hållpunkter för när olika delar ska vara implementerande, vilket i sin tur leder till ett tydligare utkrävande av resultat. Från myndighetshåll har man framfört vikten av att detta kopplas mot ordinarie verksamhetsplanering och rapporteringskedjor, då detta ses som avgörande för att skapa ägandeskap och bygga upp kapacitet hos de aktörer som ska realisera agendan. Formuleringen av vad som ska uppnås behöver också beakta andra relaterade processer på området så som jämställdhetsintegreringsuppdraget och arbete med mångfaldsfrågor. Försvarsmakten har rekommenderat en inkrementell ansats, det vill säga att ribban höjs stegvis i delmålen, så att myndigheterna lättare kan trakta in arbetet.

5 RAPPORTERING OCH UPPFÖLJNING

Behovet av tydligare återrapportering och uppföljning har lyfts fram vid flera tillfällen. Det har till exempel varit problematiskt att Försvarsmakten haft i uppdrag att integrera genusperspektivet i hela verksamheten, samtidigt som återrapporteringen av resolution 1325 har gjorts av de som arbetar med gender/1325 då inget krav på integrerad återrapportering i årsredovisningen ställts från RK. Den nuvarande indikatorsrapporten har fått kritik för att vara ett trubbigt instrument och rapporteringen har i vissa fall saknat förankring i styrningen. Det senare beror bland annat på att rapporten inte systematiskt har följts upp i fortsatta dialoger mellan myndigheter och departement, och att resultaten inte integrerats i vidare policyprocesser och formulering av styrdokument. För att kunna användas som ett underlag för vidare arbete och utvärdering krävs kontinuerlig och aktiv uppföljning. Följande rekommendationer har lagts fram för detta område:

- Handlingsplanen bör ange riktlinjer för regelbunden rapportering och transparenta övervakningsmekanismer som är anpassade till existerande mekanismer. Rapportering om implementering av 1325-agendan/handlingsplanen bör vävas in i all annan resultat- och verksamhetsrapportering utifrån att 1325-perspektivet integreras på ett operationaliserat sätt i styrningsdokument enligt ovanstående. Att integrera 1325-perspektivet i årsredovisningen är också ett viktigt redskap för att öka ägarskapet och synligheten i hela myndigheten.
- Älägg RK att rapportera till riksdagen på årlig basis om 1325- implementering; departementen har lika mycket ansvar som utförarmyndigheterna.

⁴ I relation till detta har Nepals handlingsplan lyfts fram som ett exempel. Den går att ladda ned på: http://www.peacewomen.org/assets/file/NationalActionPlans/nepal_2011.pdf

6 1325-AGENDAN I POLITISK OCH DIPLOMATISK VERKSAMHET

Liksom diskuterats ovan har det vid flera tillfällen lyfts fram att handlingsplanen ska behandla RK:s ansvar att implementera 1325-agendan. Även riksdagens möjligheter att ännu starkare bidra till implementering av 1325-agendan har diskuterats. Följande rekommendationer har framförts:

- Sverige ska internationellt och nationellt arbeta för 1325-agendan och ett genusperspektiv i tolkning och tillämpning av existerande IHR och MR i anslutning till väpnade konflikter.
- Handlingsplanen bör tydligare än idag kopplas till globala processer och instrument, och detta bör även reflekteras i det politiska/diplomatiska arbetet. Den nya handlingsplanen bör relatera till de globala indikatorerna för implementering av 1325-agendan, och i författandet av handlingsplanen bör UD bejaka de analyser och förslag som kommer att läggas fram i anslutning till 2015 års High-level Review och Global Study om 1325-agendan. Ett exempel på ett område som diskuteras i relation till detta och som kan utvecklas betydligt är hur kvinnor påverkas av terrorism samt kvinnors roll i att motverka terrorism.⁵
- Arbetet på politisk/diplomatisk nivå ska länka 1325-agendan med arbetet i MR-rådet, inom CEDAW, i nedrustnings/vapenkontroll processer, och så vidare, för att dra nytta av olika forum och främja att framsteg inom en kontext även drivs igenom i andra - se till exempel inkluderingen av genderskrivningar i Arms Trade Treaty respektive nedrustningsskrivningar i säkerhetsrådsresolutionerna 2106 och 2122.

Implementering av 1325-agendan i verksamheten i Sverige

7 UTBILDNINGSSINSATSER

Många har lyft behovet av ökade utbildningsinsatser kring 1325-agendan. Kunskapen måste fördjupas och finnas hos aktörer på alla nivåer så att perspektivet blir en naturlig del i samtliga led. Det upplevs som ett generellt problem att många tror att 1325-agendan handlar om hur många kvinnor som är med i olika typer av verksamhet. Utbildningen måste behandla frågor om *varför* det är så viktigt att se till exempel kvinnors särskilda utsatthet och varför kvinnor måste vara med och fatta beslut. I detta bör ett riskanalysperspektiv finnas med som klargör vilka konsekvenserna blir om 1325-agendan inte implementeras. Handlingsplanen bör erkänna behovet av kontinuerlig utbildning samt ställa upp krav med utgångspunkt i följande:

- Enhetschefer på UD, JU, och FÖ bör genomgå utbildning i 1325-agendans innebörd samt operationalisering. Utbildningen måste vara relevant för respektive arbetsområde och ansvarsnivå. Det har även framförts att jämställdhetsministerns stab bör genomgå utbildning. Den oklarhet som uppstått i och med det parallellt pågående "Jämställdhetsintegreringsuppdraget" belyser att det måste tydliggöras hur 1325-agendan förhåller sig till annat jämställdhetsarbete, inte minst det som styrs av svensk lagstiftning, och som inkluderar ett mycket stort antal aktörer som i nuläget inte är en del av diskussionen kring handlingsplanen. Denna synpunkt har framförts av flera myndigheter.
- Det krävs tydliga kapacitetsutvecklande pass på relevanta departement och myndigheter - dessa får inte vara frivilliga. Utbildningarna måste svara mot de behov som finns inom myndigheter och departement och kopplas direkt mot redovisning av resultat av arbetsuppgifter som redan ligger hos de som utbildas. Då ökar möjligheten för att utbildningen resulterar i faktisk integrering och förverkligande av 1325-agendan. Enbart generell utbildning i standardiserade pass kan i värsta fall motverka ökad implementering genom att informationen upplevs som skild från övrig verksamhet. Det har även diskuterats huruvida pedagogiskt stöd till de som utbildar skulle kunna göra utbildningarna mer intressanta/relevanta för grupper som kan vara svårare att övertyga.

5 Detta tas även upp i säkerhetsrådsresolution 2122, OP3: "[The Security Council] Expresses its intention to increase its attention to women, peace and security issues in all relevant thematic areas of work on its agenda, including (...) Threats to international peace and security caused by terrorist acts".

- Utbildningen måste svara mot alla de dimensioner av 1325-agendan som har relevans för de som utbildas. Inom Försvarsmakten till exempel skulle mer fokus behöva läggas på deltagande, då utbildningarna idag till stor del är riktad mot skyddsaspekten.
- Personer som åker ut i internationella missioner genom Försvarsmakten, Polisen, Folke Bernadotteakademin, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Sida och UD ska genomgå en grundläggande utbildning hemma (se vidare under punkt 10 om internationella insatser). Det ska också finnas post deployment-aktiviteter som säkerställer att de kunskaper och erfarenheter som de utsända har fått gällande 1325-implementering tas tillvara och förs vidare.
- I koppling till ovanstående bör handlingsplanen överlag etablera bättre system för dokumentation och utbyte av resultat och lärdomar mellan olika myndigheter och RK. Flera myndigheter, däribland FBA och Sida, har lyft behovet av detta. Post deployment-aktiviteter är ett led i ett sådant system. Här finns även existerande forum som kan användas i ökad omfattning, så som Rådet för internationell fredsfrämjande verksamhet och andra former av samverkansforum, exempelvis Genderforce. Erfarenhetsinhämtning "post deployment" vid exempelvis gemensamma seminarier och återträffar är också ett led i ett sådant system som är etablerade och kan byggas vidare på.

8 FORSKNING OM 1325-AGENDAN

Det finns få resurser för fördjupad forskning om 1325. Försvarshögskolan har lagt ner sin genusutbildning och det saknas kontinuerlig kompetensuppbyggnad inom 1325. Det måste satsas på forskning och på att använda existerande forskningsresultat för att stärka arbetet med resolution 1325 genom översättning av forskning till praktiskt fokuserad verksamhet (till exempel inom utbildning) och policyutveckling.⁶ Detta bör behandlas i den nya handlingsplanen. Följande är några rekommendationer, men det finns naturligtvis många områden där forsknings- och analysbehovet är stort:

- Att stödja forskning över en längre tidsperiod är centralt för att få fram kvalitetssäkrade resultat.
- Forskningsamverkan bör stödjas för att säkerställa en högre kvalitet inom forskningen, inklusive öka antalet artiklar som är "peer-reviewed" inom 1325-området.
- Det behövs mer forskning som använder sig av könsuppdelad statistik och har fokus på genusrelaterade faktorer för att förstå uppkomsten och lösningen av väpnad konflikt, exempelvis vad gäller möjligt samband mellan ökande SGBV och ökad risk för väpnad konflikt.
- Analys och forskning om HBTQ-personers rättigheter och säkerhet bör också främjas, särskilt vad gäller möjliga samband mellan inskränkta rättigheter/ökade hot och ökad risk för väpnad konflikt.
- Det är viktigt att analysera hur medlingsinsatser och fredsavtal konstrueras och efterföljs samt kontrolleras, och dra lärdomar kring detta. Det behövs mer forskning kring kvinnors deltagande freds- och medlingsarbete.
- Det behövs mer forskning kring hur kvinnor och män påverkas olika av hög närvaro av vapen i ett samhälle med fokus på genus specifika effekter, exempelvis samband mellan vapenspridning och SGBV.

Implementering av 1325-agendan i internationell verksamhet

9 GENUSMEDVETENHET I KONFLIKT- OCH KONTEXTANALYSER

Handlingsplanen bör ange att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i konfliktanalyser genom att utförande aktörer:

- Analyserar hur konflikten påverkar kvinnor, flickor, män och pojkar på olika sätt. Här måste det finnas en medvetenhet om att dessa inte är homogena grupper; faktorer såsom etnicitet, sexuell läggning eller klass påverkar också människors situation i konflikt.

⁶ Se t.ex. forskningsdebattartikel av Louise Olsson och Ismene Gizelis: *Advancing Gender and Peacekeeping Research, International Peacekeeping*, 21(4), 2014. Artikeln innehåller en översikt över trender och vidare kunskapsbehov inom genus och fredsbevarande insatser, och är baserad på forskningen inom FBA:s forskararbetsgrupp för resolution 1325.

- Ser kvinnor och flickor inte bara som offer utan som aktörer, vilka dels arbetar strategiskt för att få stopp på konflikten, och i de flesta konflikter även utgör soldater/stridande eller aktörer som understödjer stridande styrkor med olika funktioner.
- Analysera vilken roll som normer och strukturer kring "violent masculinities" spelar i konflikten, och hur detta kan motverkas.
- Genomför kontextkänslig analys utan att grundläggande värderingar och rättigheter för den skull kringgås. Insatser, till exempel, måste förankras hos den lokala befolkningen för att förstå effekterna. (Utifrån frågor så som: Hur påverkar de utsändas närvaro den lokala situationen? Om till exempel de utsända utbildar poliskåren i en by, vilka tillhör den poliskåren? En specifik etnisk grupp? Vad får det för konsekvenser för maktbalansen? Vad får det för effekt på kvinnors säkerhet?)

10 GENUSMEDVETENHET OCH JÄMSTÄLLDHET I INTERNATIONELLA INSATSER

Vad gäller konkreta steg för implementering av resolution 1325 i internationella insatser måste detta beakta vilken roll de olika utförandemyndigheterna och departementen har i dessa processer. Olika utförandemyndigheter har olika roller och olika möjligheter för påverkan beroende på om insatsen sker under exempelvis FN, EU, Nato, OSSE eller nationellt ägandeskap. Handlingsplanen bör utgå från målsättningar om att:

- Den del av planeringsfasen för internationella militära insatser som ägs nationellt måste inbegripa ett genusperspektiv redan under övningar och i informationsinhämtning om konfliktrisker. En grundlig kontext- och konfliktanalys ska genomföras med tydligt genuskänsligt fokus. Civilt fokuserade aktörer ska ha 1325-perspektivet med i alla delar av sitt arbete med att stödja internationella insatser. Det innebär att 1325-implementering också ska finnas med i bredare övnings- och utbildningsverksamhet, även om denna inte är direkt relaterad till förberedelse för en specifik insats som de kommer att leda.
- Allt arbete med att stödja eller driva slutförandet av insatser måste inkludera en exit-strategi som inkluderar samarbetspartners säkerhetssituation och är genuskänslig.
- Sverige bör driva på för bättre 1325-utbildning på plats, som leds av till exempel FN om missionen är FN-ledd. Utbildningen bör inkludera praktiska övningar så att personalen vet hur de ska använda organisationens mandat, policys, beslut och riktlinjer för hur resolutionen ska genomföras i personalens dagliga arbete. Olika kontexter innebär olika lokala behov, möjligheter, förutsättningar och så vidare.
- Sverige bör arbeta för att rekryteringsstrategier till internationella uppdrag, inom till exempel EU, OSSE och FN, ska vara genuskänsliga. Kunskap om 1325-agendan i bör ingå i kravprofiler.
- Sverige ska verka för att genusexpertis, så som genusrådgivare, eller så kallade Gender Focal Points (GFP), ska finnas i varje fredsbevarande insats som drivs av FN, EU, OSSE, Nato eller AU.
- Genderexpertis, så som genusrådgivare och GFPs, ska finnas med i varje internationell insats som ägs av en myndighet och expertisen ska inkluderas från insatsens start. Denna ska ha formaliserat stöd från insatsens ledning gällande mandat och tydliga Terms of Reference. GFP-positionen bör vara formellt meriterande.
- Sverige bör verka för en starkare struktur i EU för implementering av 1325-agendan. Här kan exempelvis FBA:s utvärderingar av GSFP-insatser ge stöd. Det är även viktigt att stärka genusrådgivarnas möjligheter att få ut sina budskap och kunskap till hela insatsen.
- Sverige bör verka för att de genusexpertpositioner som finns inom insatser inte "dubbelhättas", det vill säga att dessa inte skall ha ansvar för flera ämnesområden samtidigt (till exempel Human Rights & Gender). Genusperspektivet ska ses som ett expertområde i sig – detta är avgörande för positionens genomslag.
- Sverige bör verka för att 1325-agendan integreras i insatsernas verksamhet i form av konkreta mål kopplade till mandatet och under den högsta ledningens ansvar för att undvika att ansvaret hamnar på individnivå. Sverige bör därför vara tydligt med att ansvaret att genusintegrera (gender mainstreaming)

ming) insatsen ligger på all insatspersonal med särskilt ansvar på insatsledningen. Genusexpertfunktionen skall inte vara ensam genomförare utan fungera som en resurs i integreringsarbetet. Följande är viktigt:

- ▶ Det behövs krav på genusmedveteten rapportering inom insatser – idag händer det till exempel att särskilda omnämningar om kvinnor försvinner när rapporterna ”tvättas” på vägen av personer som inte har genuskompetens och med chefer som inte efterfrågar specifik genusuppdelad information. Rapporteringen från EU:s och FN:s missioner till Bryssel och New York varierar mycket mellan de olika missionerna och behöver bli mer systematisk.
- ▶ Det krävs konkreta verktyg, så som handbok för hur utsänd personal i polisstyrkor och militära styrkor ska analysera och utvärdera situationer på plats för att kunna skanna och identifiera om sexualiserat våldsbrott har begåtts. Detta bör bygga vidare på existerande arbete för att undvika duplicering, se till exempel ”Basic Standards of Best Practice on the Documentation of Sexual Violence as a Crime under International Law”.
- ▶ Det krävs mer utbildning för personal i internationella missioner, inte minst på plats eftersom kontexten spelar stor roll. Just nu är arbetet alldeles för kopplat till enskilda individers möjligheter och tolkningar utifrån alltför generella checklistor.
- ▶ Utbildningar och handböcker måste vara tydliga med ansvarsfördelning mellan olika personal-kategorier.

Se även punkt 15 om motverkande av SGBV och straffrihet, och punkt 17 om förebyggande, SSR och DDR.

Handlingsplanen ska relatera till och aktivt stödja specifika delar av arbetet med jämställdhet även på nationell nivå. Hur detta relaterar till, och skiljer sig från, det bredare arbetet med till exempel jämställdhetsintegrering bör dock klargöras. Handlingsplanen bör specificera vissa områden, så som att tydliggöra att:

- Sverige ska sträva efter att nominera fler kvinnor till de internationella organen; det är till exempel för få kvinnor som arbetar med fredsförhandling.
- Sverige bör kräva att de internationella organisationer som Sverige är givare till aktivt arbetar internt med jämställdhetsintegrering och för en jämställd personalsammansättning. Det är problematiskt att FN/EU skickar ut män på uppdrag när man specifikt efterfrågar kvinnor. Gör en översyn av den aktiva strategiska sekonderingen och skapa transparens i ansökningsprocesserna till FN. (Relevant här är även att kvinnors deltagande och rätt till skydd inte är två skilda fenomen; kvinnor i höga positioner kan skapa en skyddsfaktor för kvinnor i utsatta positioner, även om detta naturligtvis aldrig är garanterat.)
- Sverige ska säkerställa adekvat stöd för kvinnor som arbetar i fält, idag hoppar många kvinnor av uppdrag av olika anledningar. Stöd dem under arbetets gång, för en närmare dialog med de utsända om hur deras situation kan förbättras och underlätta deras arbete. Det kan också finnas skäl att titta närmare på hur anställningsavtalen för insatspersonal utformas.
- Vad gäller mer jämställd representation handlar detta dels om andelen kvinnor/män, men även om hur rollerna fördelas inom organisationen. Om kvinnor i en utlandsmission enbart återfinns i civila befattningar som aldrig lämnar campen, till exempel, rör det sig fortfarande om ett mönster som sätter gränser för kvinnors deltagande.

11 KVINNORS MAKT OCH DELTAGANDE

Att stärka kvinnors deltagande i konfliktförebyggande, konfliktlösning och återuppbyggande verksamhet är en mycket central dimension av 1325-agendan. Konsultationerna har berört hur Sverige genom internationell verksamhet, framförallt utvecklingsbiståndet, kan fortsätta och stärka arbetet för att öka kvinnors och kvinnorättsorganisationers makt och deltagande i konflikt och postkonflikt. Detta handlar dels om att fler kvinnor ska inneha offentliga positioner och delta i beslutsfattande, och dels om att CSOs

och aktivister ges stöd och kan påverka utvecklingen till det bättre. Kvinnors makt och inflytande är också en grundförutsättning för att deras säkerhet ska öka, vilket diskuteras mer nedan. Följande rekommendationer har lyfts fram:

- Sverige bör fortsätta stödja projekt och program för att öka kvinnors deltagande i politiska val som kandidater. Sådana insatser kan börja på lokal nivå för att sedan utvecklas på nationell nivå. (Detta bör även göras genom CSO-stöd, se punkt 16). Det är viktigt att bidra till utbildning av kvinnliga politiker och hitta partnerpartier att arbeta tillsammans med för att driva 1325-frågor, och här kan riksdagen spela en viktig roll. Detta slags arbete måste dock göras med en konflikt- och konsekvensanalys eftersom stöd till ett specifikt politiskt parti kan ändra spelplanen och maktbalansen i en kontext.
- Det är också viktigt att främja deltagande av kvinnor som arbetar inom existerande politiska strukturer i konflikt- och postkonfliktländer. Dessa är ofta centrala aktörer för att främja utveckling inom existerande institutioner.
- Sverige ska arbeta för ungas rättigheter som del i detta; till exempel mot barnäktenskap, som är ett hinder för kvinnors utbildning, och genom att stödja kvinnoorganisationer att mobilisera och driva på för utbildning så att flickor och kvinnor kan stanna i skolan.

Arbetet i och gentemot Colombia har under konsultationerna lyfts fram som ett positivt exempel där Sverige har förenat den politiska dialogen med det bilaterala samarbetet genom att den politiska dialogen är sammanlänkad med stödet Sida ger till UN Women i Colombia, samt stödet till civilsamhället i Colombia. Detta arbete har bidragit till specifika resultat på 1325-området: dialogen om "Kvinnor som aktörer för fred" har resulterat i en ökning från att ingen kvinnlig representant tidigare ingick i den colombianska regeringens delegation vid fredsförhandlingarna, till att två kvinnor nu ingår i delegationen på fem representanter. Dialoger ska föras på olika nivåer: i fallet Colombia rör det sig om både en mer "teknisk" dialog inom ramen för Sidas jämställdhetsstöd till Colombia, men det har även varit en högnivådialog med till exempel andra givare och colombianska regeringsrepresentanter.

Notera att ytterligare rekommendationer om att stärka kvinnors makt och deltagande återfinns under flera av punkterna.

12 HUMANITÄR VERKSAMHET

Det krävs tydlighet i den nya handlingsplanen kring det humanitära biståndets roll i implementeringen av 1325 (det finns angivet i den gamla svenska humanitära policyn att 1325-arbetet även omfattar det humanitära biståndet). Rekommendationer med relevans för det humanitära arbetet finns på flera ställen i rapporten, och utöver detta har följande framförts:

- Sverige bör stödja kvinnliga MR-försvarens arbete med "rapid response" i humanitära kriser, inbegripet arbete med flyktingar och internflyktingar.
- Sverige bör verka för att kvinnor i större utsträckning konsulteras i beslutsfattande om humanitära program och responser, och stöd måste ges till lokalt humanitärt arbete som syftar till mer långsiktiga lösningar.⁷ Det har till exempel framförts rekommendationer om att stödja program och projekt som syftar till att barn i flyktingläger får tillgång till utbildning, kultur och socialt utbyte, vilket kan minska risken för känslor av hopplöshet och radikaliserings och på så vis lägga en bättre grund för återuppbyggnaden av samhället efter konflikten.

CEDAW-kommittén publicerade den 6 november 2014 nya riktlinjer för statsparter för att öka genusmedvetenheten i mötet med flyktingkvinnor, asylsökande kvinnor och statslösa. Syftet är att staterna ska bli bättre på att ta hänsyn till de kränkningar som just kvinnor ofta utsätts för. Följande rekommendationer

⁷ Suaad Allami från Women for Progress Center i Iraq framförde denna aspekt under den senaste öppna 1325-debatten i säkerhetsrådet (oktober 2014): "Much attention is being placed on providing immediate humanitarian assistance to internally displaced people in Iraq, however there are gaps in addressing the long-term impact on them." Anförandet kan laddas ned via hemsidan för NGO Working Group on Women, Peace and Security (<http://www.womenpeacesecurity.org/>).

från CEDAW-kommittén bör inkluderas i handlingsplanen som del i implementeringen av 1325-agens skyddsdimension:

- Asylsökande kvinnor ska alltid ha möjlighet att intervjuas av kvinnliga handläggare, i en trygg miljö där de får möjlighet att lägga fram sina egna, individuella asylskäl.
- Det ska säkerställas att relevanta aktörer har kunskap om de särskilda utmaningar som möter kvinnor på flykt och statslösa kvinnor. Asylprocesser ska ta hänsyn till kvinnors specifika situation och behov.

13 SEXUELL OCH REPRODUKTIV HÄLSA OCH RÄTTIGHETER (SRHR)

Arbetet för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) är en viktig del av skyddsaspekten i 1325-implementering, men även en viktig förutsättning för deltagande. När flickor exempelvis genom barnäktenskap tvingas sluta skolan och blir mer isolerade minskas deras möjligheter att delta i samhällsutvecklingen, civilsamhället och politisk verksamhet. En del har framfört att Sverige bör verka för att sprida den svenska sexköpslagen internationellt. Denna rekommendation utgår från analysen att prostitution är ett tydligt exempel på när kvinnor och flickor utnyttjas i spåren av konflikt och att den bästa lösningen för att motverka prostitution är att förbjuda sexköp.

Som del i SRHR-arbetet inom 1325-agenan bör Sverige i internationella forum och bilaterala kontakter adressera den amerikanska biståndspolicy som anger att amerikanskt bistånd inte får användas till att informera om eller genomföra abort. Policyn påverkar i princip alla humanitära aktörer, inbegripet EU och Sverige. Två av resolutionerna inom 1325-agenan (2106 och 2122) tar upp rätten till sexuell och reproduktiv hälsa och den senare noterar "the need for access to the full range of sexual and reproductive health services, including regarding pregnancies resulting from rape, without discrimination". Sveriges handlingsplan bör därför klargöra att:

- Sverige tydligt tar ställning för att rätten till abort är inkluderad i den internationella humanitära rätten. Rätten till abort efter att ha blivit utsatt för våldtäkt som del av krigföring ska ses som inkluderad i rätten till vård efter tortyr. Sverige ska i internationella forum och bilaterala kontakter med USA se till att frågan är på agendan samt driva på för att policyn tas bort.
- Minimum Initial Service packages bör inkluderas i katastrofinsatser.
- SRHR-aspekter på 1325-agenan bör finnas med i förberedande utbildning inför utlandsuppdrag.
- *Det har även konstaterats i relation till ovanstående att det vore relevant att lyfta fram SRHR-frågor och rätten till abort i den nya humanitära strategi som skall tas fram under 2015.*

14 FÖREBYGGANDE AV SEXUALISERAT OCH GENUSRELATERAT VÅLD (SGBV)

Handlingsplanen ska innehålla tydliga, konkreta paragrafer om hur Sverige på politisk och diplomatisk nivå samt genom utförarmyndigheters verksamhet ska arbeta för att förebygga SGBV. Rekommendationer för hur handlingsplanen bör behandla dessa frågor:

- SGBV bör identifieras i handlingsplanen som ett slags våldsamt konflikt i sig.
- Det bör klargöras i handlingsplanen att 1325-agenan omfattar olika typer av SGBV och att Sverige ska arbeta preventivt på hela skalan. Sexualiserat våld sker ofta i hemmet, och stor del av våldtäkterna sker mellan civila, inte mellan soldat – civil. Detta skapar utmaningar kring det rättsliga ramverket och det är viktigt att Sveriges handlingsplan behandlar detta och fastslår att konfliktrelaterat våld i hemmet också är en del av det våld som ska motverkas.
- Arbetet ska ske i samverkan/genom konsultationer med kvinnoorganisationer i respektive land. Detta är viktigt för att få en djup förståelse för kontexten och de behov som finns.
- Under konsultationerna har Sida informerat om deras arbete för att förebygga GBV, där följande delar är viktiga och bör återspeglas i handlingsplanen:

- ▶ Skifta fokus från en syn på kvinnor och flickor som offer till att dessa ses som aktörer.
- ▶ Sätt kvinnor och flickors ekonomiska aktörskap och egenmakt samt politiska deltagande och inflytande i centrum.
- ▶ Stärk kvinnors och flickors fysiska integritet och rätt att bestämma över sin egen kropp.
- ▶ Involvera män och pojkar, inte minst vad gäller att främja ett avståndstagande från våld. Arbetet måste inbegripa en insikt om hur män och pojkar är en del av normen kring "violent masculinities"-normen, och som del i detta att män och pojkar inte bara är förövare utan även offer och förändringsaktörer.

15 MOTVERKANDE AV STRAFFRIHET FÖR SGBV OCH STÖD TILL ÖVERLEVARE

Motverkandet av straffrihet för SGBV har kommit att bli en central del av skyddspelaren i den globala 1325-agendan. Tillgången till vård och traumabearbetning för överlevare av SGBV är även avgörande för kvinnors möjligheter att delta i fredsarbete och samhällsutvecklingen i stort. Vad gäller arbetet för att motverka straffrihet, och stödja de som utsatts och överlevt, har följande rekommendationer framförts:

- Att driva på för hårdare lagar och regler på nationell nivå kan verka förebyggande, då detta kan fungera avskräckande för att begå våldtäktsbrott även om tillräckliga juridiska institutioner egentligen inte finns på plats. Stärk det bilaterala parlamentariska samarbetet mot SGBV gentemot aktuella länder, för att förebygga att nödvändiga lagar stoppas i parlament och för att verka för mer långsiktiga förändringar i "the mindset" bland lagstiftare i länder där behovet är stort.
- Sverige ska aktivt motverka amnestier för SGBV vid vapenstillstånd och fredsavtal, till exempel genom stöd till konflikt- och postkonfliktländer för program som syftar till att stödja överlevare och skipa rättvisa. Det finns ett stort behov av stöd för Rule of Law Reform för att ställa förövare av SGBV inför rätta, och Sverige kan bidra i större utsträckning till exempel genom utbyten och utbildning.
- Fler polisstationer i konflikt- och postkonfliktländer behöver stärkas, till exempel genom gender desks, så att de som utsatts för sexualiserat våld känner sig trygga att anmäla. En annan strategi är att skapa specifika avdelningar/stationer/enheter inom polisen som vänder sig till offer för SGBV. En intern möjlighet att anmäla SGBV av kollegor inom polis och militär bör också instiftas - ofta är kvinnliga poliser och militärer offer för trakasserier och våld av sina kollegor vilket de inte kan anmäla.
- Många länder saknar fungerande utrustning för DNA-testning och tillräckligt med kunskap på området vilket försvårar utredningsarbetet. Här kan Sverige bidra i större utsträckning med DNA-teknik och kapacitetsbyggande insatser.
- Vidare bör arbetet med jämställdhet omfatta polis och åklagares ofta bristande kunskap om sexualbrottslagstiftning. I många länder är den juridiska kunskapen låg, framförallt bland poliser, och det saknas till exempel kunskap om att även våldtäkt inom äktenskap är ett brott. Sverige ska verka för ökad kunskap.
- Utöver polisstationer är arrest, häkte, fängelse och andra liknande institutioner centrala. Särskilt viktigt att beakta är att män och kvinnor, pojkar och flickor hålls separat (ofta placeras barn/minderåriga med kvinnorna, men de är ju också ofta förövare av det sexuella våldet så det är direkt olämpligt). I samband med flickornas hälsa är det också viktigt att arbeta för att sådana institutioner har tillgång till toaletter och andra nödvändiga förutsättningar.
- Sverige ska aktivt verka för ett jämställdhetsperspektiv vid beslut om ekonomisk ersättning, till exempel genom stöd till konflikt- och postkonfliktländer för program som syftar till att stödja överlevare och skipa rättvisa. Sverige bör driva att överlevare som utsatts för sexualiserat våld ska få ersättning, exempelvis i form av pension på samma sätt som före detta militärer.⁸
- Internationella brottmålsdomstolen (ICC) släppte i juni 2014 "Policy Paper on Sexual and Gender-Based Crimes" som diskuterar vikten av att alla länders lagförande organ har genusperspektiv i sitt arbete. Sverige ska stå bakom denna policy och driva den gentemot andra länder. Se även rapporten "Basic Standards of Best Practice on the Documentation of Sexual Violence as a Crime under International Law" som lanserades vid Londonmötet om att stoppa sexualiserat våld i konflikter (juni 2014).

⁸ Tidigare i år gick t.ex. ett lagförslag igenom i Kosovo vilket innebär att överlevare av konfliktrelaterat sexuellt våld räknas in i kategorin "civila krigsoffer". Detta innebär i praktiken att våldtäktsoffer får rätt till ekonomiskt stöd från staten.

- Sverige bör verka för en mekanism inom FN för att ställa FN-personal som gör sig skyldig till sexualiserat våld inför rätta. Det är oacceptabelt att det idag beror på det utsändande landet om detta sker eller inte. Som del i detta bör även urvalsprocessen vara mycket mer noggrann.

16 SAMARBETE MED CIVILA SAMHÄLLETS ORGANISATIONER (CSOs)

Handlingsplanen bör tydligt ange vilken roll det civila samhällets organisationer ska spela i planering, utförande och uppföljning av handlingsplanen. CSOs är centrala förändringsaktörer inte bara för lokalt och nationellt implementeringsarbete i konflikt och postkonflikt, utan också för politisk och rättslig utveckling. Detta arbete bedrivs idag till exempel genom att Sida ger stöd till CSOs i länder i konflikt och postkonflikt. Vad gäller konkreta rekommendationer för det fortsatta arbetet på området bör handlingsplanen ange att:

- Svensk utsänd personal, inklusive på ambassader/delegationer, bör samverka med lokala CSOs, dels för informationsinhämtning och dels genom att utstationerad personal strävar efter att stärka CSOs inflytande (till exempel genom att föreslå att CSO-representanter blir inbjudna till paneler och möten av relevans.) Detta förutsätter samverkan i arbetet på ambassader/delegationer mellan avdelningar/personer som arbetar med säkerhetspolitiska frågor respektive kvinnorättsfrågor och 1325.
- Inför samarbete med CSOs måste riskanalyser göras, eftersom samverkan kan öka hoten mot organisationer och aktivister. Här bör även svenska CSO-representanter konsulteras i det fall att dessa har kontakter till aktörerna i den aktuella kontexten.
- Det ska finnas en kännedom om att CSOs ibland är kritiska till att samarbeta med utsända poliser och militärer, till exempel på grund av att människorna i den lokala kontexten har erfarenhet av övergrepp som utförts av polis eller militär. Svensk personal ska arbeta kontextkänsligt och använda sig av CSOs i Sverige för informationsinhämtning och analys av möjliga samarbeten.
- Sverige bör bidra till kapacitetsbyggande och stödja CSOs som arbetar i konflikt- och postkonflikt med 1325-agendan, inte minst avseende formuleringen av 1325-handlingsplaner. Utöver att CSOs ofta driver på för lokala perspektiv och starka policys, gynnar deras deltagande i regel också handlingsplanens förankring och ökar möjligheterna för informationsspridning om handlingsplanen till gräsrotsnivå.
- Sverige bör ge stöd till regionala program och samarbeten, särskilt i regioner där våld och konflikter sprids över gränserna. Regionala problem kräver regionala lösningar. Till exempel har IKFF:s regionala arbete i Väst- och Centralafrika bidragit till att organisationen sprids till nya länder i regionen där behovet av 1325-arbete är stort, och personal/aktivister har funnit stort värde i att kunna stötta varandra över landsgränserna. Detta skapar en viktig känsla av samhörighet som krävs för att motverka eventuella motsättningar mellan länder i samma region.
- Sverige bör genom internationell politik och diplomati visa stöd för CSOs arbete och rättigheter i postkonflikt och konflikt och sätta tryck på lokala och nationella ledare att erkänna vikten av 1325-agendan och det civila samhället. En ny granskning av Kvinna till Kvinna visar att CSOs och aktivister lever under mycket allvarliga hot och saknar skydd. Kvinnliga MR-försvare utsätts hårdare för omvärldens hat och våld än män på två sätt: Dels är domen från omgivning och ibland även familjen ofta hårdare eftersom kvinnorättsförsvarens aktivism inte faller inom en traditionell kvinnoroll; dels slår hoten och hatet, som ofta sexualiseras, i många fall inte mot kvinnors arbete utan mot dem som kvinnor. Det krävs ett särskilt erkännande av kvinnliga MR-försvare och att resurser tillgängliggörs särskilt för deras skydd.⁹
- Representanter från kvinnoorganisationer i konflikt och postkonflikt har under konsultationsprocessen understrukt behovet av att Sverige sätter tryck på andra regeringar genom bilaterala högnivåmöten, i FN:s säkerhetsråd, inom EU och i EU:s globala arbete, i relation till MR-rådet och UPR-rapporter, och så vidare. Det rekommenderas också att Sverige i detta arbete använder skuggrapporter om 1325-frågor från CSOs.¹⁰

9 Se till exempel Kvinna till Kvinnas granskning *Femdefenders – näthat, gatuhat och världens modigaste kvinnor* (november 2014) som bygger på enkätsvar från 66 kvinnorättsförsvare från Balkan, i Kaukasus och i Mellanöstern. Sju av tio svarande har drabbats av hot eller hat på offentliga platser. 14 procent har överlevt mordförsök.

10 Se till exempel den årliga *Civil Society Monitoring Report* om 1325-implementering som publiceras av The Global Network of Women Peacebuilders (GNWP).

- För att CSOs och särskilt kvinnoorganisationer ska kunna spela en central roll i 1325-implementering krävs ekonomiskt stöd som möjliggör det slags långsiktiga arbete som verkligen kan göra skillnad ”på marken”. Mer kärnstöd och längre projekt skulle möjliggöra bättre hållbarhet och (kopplat till detta) minska risken för utbrändhet bland kvinnorättsaktivister, vilket idag är vanligt.

17 GENUSMEDVETET KONFLIKTFÖREBYGGANDE

1325-agendan handlar om att stärka kvinnors säkerhet och fredsarbete både före, under och efter konflikt. Förebyggande och återuppbyggande arbete är lika centralt som arbetet under konflikt, och här inbegrips förebyggande av såväl väpnad konflikt som av SGBV. Den förebyggande dimensionen har dock fått minst uppmärksamhet i arbetet hittills, och den innebär utmaningar kring mätbarhet av resultat. Även om det ofta är politiskt känsligt att officiellt uttala sig om eller kräva agerande i situationer av ökad spänning där landet i fråga ännu inte är drabbat av regelrätt väpnad konflikt, bör Sverige ändå i största möjliga mån sträva efter att rikta uppmärksamhet mot samhällen som är i riskzonen för konflikt. Om det diplomatiska handlingsutrymmet är alltför begränsat kan stöd till det civila samhället fortfarande vara möjligt. Den nya handlingsplanen bör klargöra Sveriges målsättningar och ansträngningar för konfliktförebyggande, och som del i detta även fokusera återuppbyggande arbete i konfliktdrabbade länder för att förhindra nya konfliktutbrott. Konsultationerna har berört två dimensioner av förebyggande och återuppbyggande arbete (vilka är nära kopplade till varandra).

a. Genus och early warning/early reaction

Under konsultationen om konfliktförebyggande diskuterades behovet av genuskänsligt early warning-arbete. Nedanstående utgår från dessa diskussioner och har sedan utvecklats med hjälp av en forskningsöversikt om genus och early warning som sammanställts av den brittiska organisationen Saferworld.¹¹ Handlingsplanen bör ange följande rekommendationer på området:

- Sverige bör etablera en Rapid Reaction Force bestående av personer med specifik kompetens inom medling, fredsdialog, fredsbyggande och 1325-agendan, som kan sändas ut med kort varsel.
- Inkludera aktivister och CSOs i informationsinsamling – de utgör viktiga men alltför ofta outnyttjade informationskällor.¹²
- Stärk förståelsen av relationen mellan genus och konfliktodynamik – detta kan kasta ljus på konfliktrisiker och indikatorer som annars inte hade upptäckts. Denna forskning finns idag hos FBA och även Sida har lyft fram denna fråga under konsultationerna. Analyser visar att det slags patriarkala genusnormer som ligger till grund för ojämställdhet även kan underblåsa våld och konflikter, särskilt i samhällen där mansnormen är militariserad. En del menar att ett ökat fokus i samhällen på ”violent masculinities” som norm för manlighet kan utgöra ett tecken på spänningar vilka riskerar leda till väpnad konflikt.¹³
- Personer i Sverige med ursprung eller kontakter i länder där risken för väpnad konflikt föreligger, har ofta information om utvecklingen som bör tas i beaktande i informationsinhämtning. Detta ska naturligtvis göras med medvetenhet om att dessa personer inte utgör del av en homogen grupp utan kommer att ha olika åsikter och kan ha tillhört olika grupper i ursprungslandet.
- Sverige bör verka för att öka kvinnors, aktivisters och CSOs deltagande i formulering och genomförande av respons på konfliktrisk. Utöver att förespråka jämställd representation på nyckelposter inom offentliga sektorer, bör Sverige också stödja CSOs möjligheter och kapacitet att agera snabbt. Saferworlds forskning i Kenya och Kirgizstan har visat att CSOs ofta är bäst satta att respondera på tidiga varningstecken genom att skapa utrymme för dialog och andra former av handlande som kan deskalera spänningarna.¹⁴

11 *Gender and Conflict Early Warning - Results of a literature review on integrating gender perspectives into conflict early warning system* – Saferworld 2014 (kan laddas ned på www.saferworld.org.uk).

12 Till exempel har intervjuer med kvinnor i Kosovo och Sierra Leone visat att dessa hade värdefull information om ökade vapentillgångar och planering av attacker, men saknade kanaler för att kommunicera detta. Se *Gender and Conflict Early Warning* s.3.

13 Till exempel har forskning av Saferworld med flera i Sydsudan visat att deltagande i våldsamma boskapsstöder, vilka underblåser konflikt mellan samhällen, ses som en grundkomponent i eller förutsättning för manlighet. Se *Gender and Conflict Early Warning* s.5.

14 Se *Gender and Conflict Early Warning* s.4.

b. Genusmedvetenhet i säkerhetssektorreform (SSR) och Disarmament, Demobilisation and Reintegration (DDR)

Handlingsplanen bör även ta upp SSR och DDR samt andra insatser för nedrustning och vapenkontroll som områden där Sverige med tydligt 1325-perspektiv ska stärka arbetet för att förebygga väpnad konflikt och SGBV. Dessa är områden där mänsklig säkerhet ska vara utgångspunkt, vilket bör klargöras. SSR bygger på idén om mänsklig säkerhet och förutsätter som del i detta att ett tydligt genusperspektiv finns med i all verksamhet. Handlingsplanen bör ange följande rekommendationer på området:

- Sverige ska arbeta aktivt för att motverka vapenspridning inom länder och över nationsgränser, bland annat genom att ge politiskt och ekonomiskt stöd till implementeringen av Arms Trade Treaty i konflikt- och postkonfliktländer samt stödja organisationer i civilsamhället som arbetar med detta utifrån 1325-perspektiv. Den stora tillgången på vapen underblåser våld och SGBV. Detta rör även våld i hemmet, som kan öka efter att vapenvila och fredsavtal nåtts till exempel genom att före detta soldater tar med vapnen in i hemmet.
- Sverige ska stödja arbete för stärkt datainsamling och analys kring hur män och kvinnor drabbas olika av vapenspridning, särskilt vad gäller små och lätta vapen.¹⁵ CSOs måste vara inkluderade i arbetet och ges stöd för detta.
- I DDR- och SSR-insatser ska ett genusperspektiv genomsyra planering, genomförande och utvärdering med konkreta skrivningar kring indikatorer, rapportering och så vidare. Det råder idag stora brister i integreringen av 1325-agendan; det är alltför vanligt att utsända i internationella insatser överlag inte känner till eller har tillräcklig kunskap om resolutionen. Att verka för att kapacitet och kompetens byggs upp är därför viktigt. En rekommendation som förts fram är att Sverige bör ha som villkor att den SSR-verksamhet som stöds med svenska medel ska ha ett genusperspektiv. Andra har kommenterat att konsekvenserna av så starka formuleringar bör beaktas: Om villkoret inte uppfylls, blir resultatet då inga sekunderingar och ingen verksamhet till stöd för SSR?
- I DDR- och SSR-insatser ska Sverige driva på för att lokala specialister deltar redan i planeringsfasen, inbegripet representanter från CSOs. Sydsudan togs upp som ett exempel där kvinnor som har kompetens inom SSR ändå inte inkluderats i arbetet på grund av att de saknar grundutbildning. Detta problem måste motverkas så att värdefull informationsinhämtning och rekommendationer från lokal nivå inte går förlorade, genom mer flexibla kriterier och satsningar på utbildning.

¹⁵ Behovet av stärkt datainsamling och analys erkändes nyligen av staterna i generalförsamlingens första utskott genom resolution A/C.1/69/L.47 "Women, disarmament, non-proliferation and arms control".

BILAGA Deltagarförteckning

Följande organisationer/partier/myndigheter/departement har deltagit i konsultationsprocessen för Sveriges nya handlingsplan för implementering av resolution 1325:

1325 Policy Group
ActionAid Sweden
Centerkvinnornas riksorganisation
Department of Peace and Conflict Research, Uppsala University
Folke Bernadotteakademin
Försvarsdepartementet
Försvarshögskolan
Försvarsmakten
Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, IKFF
InDevelop
Kristdemokratiska Kvinnoförbundet
Kvinna till Kvinna
Life & Peace Institute
Migrationsverket
Miljöpartiet
Moderaterna
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB
Operation 1325
Palmecentret
Riksförbundet för sexuell upplysning, RFSU
Riksförbundet Internationella Föreningar för Invandrarkvinnor RIFFI
Rikskriminalpolisens utlandssektion
Rädda Barnen
Röda Korset
Sida
Socialdemokraterna
Sthlm Policy Group
Stockholms Universitet
Svenska Afghanistankommittén
Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen
Sveriges Kvinnolobby
Swedish International Liberal Centre, SILC
Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI
UN Women Sverige
Utrikesdepartementet



Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet (IKFF) är den svenska sektionen av den internationella fredsorganisationen Women's International League for Peace and Freedom. Sedan 1915 arbetar vi för hållbar fred, säkerhet och frihet genom nedrustning och kvinnors meningsfulla deltagande på alla nivåer inom internationell freds- och säkerhetspolitik.

INTERNATIONELLA KVINNOFÖRBUNDET
FÖR FRED OCH FRIHET

